

Funkcjonowanie mechanizmu potwierdzania i nadawania kwalifikacji zawodowych w województwie dolnośląskim

Wrocław 2026

Charakterystyka badania

Dynamiczne zmiany rynku pracy, postępująca cyfryzacja, rozwój nowych technologii, a także zmiany demograficzne, zmiany klimatyczne oraz rosnące znaczenie uczenia się przez całe życie powodują konieczność tworzenia spójnych i wiarygodnych mechanizmów nadawania i potwierdzania kwalifikacji zawodowych. W odpowiedzi na te wyzwania w Polsce wdrożono Zintegrowany System Kwalifikacji (ZSK), którego celem jest uporządkowanie i ujednoczenie sposobu opisywania, walidowania oraz nadawania kwalifikacji.

Województwo dolnośląskie jest jednym z najbardziej zróżnicowanych gospodarczo regionów kraju i stanowi istotny obszar analizy funkcjonowania Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (ZSK). Obecność silnych ośrodków naukowych, przemysłowych, a także sektora nowoczesnych usług, turystyki oraz dynamicznego rynku pracy powoduje szczególne zapotrzebowanie na elastyczne i efektywne mechanizmy potwierdzania kwalifikacji.

Cel i problem badawczy

Niniejsze opracowanie zostało przygotowane w ramach prac Wojewódzkiego Zespołu Koordynacji (WZK) jako materiał analityczno-rekomendacyjny wspierający prowadzenie regionalnej polityki rozwoju w obszarze edukacji, rynku pracy oraz uczenia się przez całe życie. Dokument koncentruje się na funkcjonowaniu mechanizmu potwierdzania i nadawania kwalifikacji zawodowych w województwie dolnośląskim, ze szczególnym uwzględnieniem roli kwalifikacji pełnych nadawanych przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną (OKE) we Wrocławiu oraz kwalifikacji rynkowych włączonych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (ZSK).

Problem badawczy stanowi pytanie: **Jak funkcjonuje mechanizm potwierdzania i nadawania kwalifikacji zawodowych w kontekście potrzeb rynku pracy?**

Pytania badawcze:

- Jakie instytucje są zaangażowane w proces potwierdzania i nadawania kwalifikacji zawodowych i jakie są ich kompetencje?
- W jakim stopniu obowiązujące procedury umożliwiają rzetelną ocenę efektów uczenia się (formalnego, pozaformalnego i nieformalnego)?
- Jak oceniana jest przejrzystość i dostępność mechanizmu potwierdzania kwalifikacji przez jego uczestników?
- Jakie bariery organizacyjne, prawne lub finansowe wpływają na skuteczność tego mechanizmu?
- W jakim stopniu system nadawania kwalifikacji odpowiada aktualnym i przyszłym potrzebom rynku pracy?
- Jak proces potwierdzania kwalifikacji wpływa na mobilność zawodową i szanse zatrudnienia osób dorosłych?
- Jaką rolę odgrywają pracodawcy w procesie potwierdzania i uznawania kwalifikacji zawodowych?
- Jak kwalifikacje są postrzegane przez interesariuszy systemu?

- Jakie rozwiązania mogłyby usprawnić funkcjonowanie systemu potwierdzania i nadawania kwalifikacji zawodowych?

Metodyka i główne wnioski

W opracowaniu zastosowano metodę jakościowo-deskryptywną, polegającą na analizie aktów prawnych, dokumentów systemowych oraz literatury przedmiotu.

Analiza danych zastanych, dostępnych dokumentów, aktów prawnych, raportów, w tym raportów CKE i OKE Wrocław i analiz eksperckich, danych statystycznych, strategii dotyczących województwa dolnośląskiego miała na celu identyfikację kluczowych mechanizmów nabywania i potwierdzania kwalifikacji zawodowych w kontekście rozwoju uczenia się przez całe życie w województwie dolnośląskim. Zastosowana metodologia opiera się na danych wtórnych oraz analizie jakościowej, a wnioski mogą stanowić zaczątek do dalszych pogłębionych badań empirycznych.

Typologia kwalifikacji

Polski system kwalifikacji obejmuje szerokie spektrum form potwierdzania kompetencji. ZSK rozróżnia kwalifikacje pełne, nadawane wyłącznie w systemie oświaty i szkolnictwa wyższego, oraz kwalifikacje częściowe, w tym kwalifikacje rynkowe i sektorowe. Kwalifikacje pełne mają charakter kompleksowy i są silnie ustandaryzowane. Kwalifikacje częściowe potwierdzają wyspecjalizowane zestawy umiejętności i mogą być nadawane poza formalnym systemem edukacji, po spełnieniu wymogów jakościowych ZSK. Funkcjonujący dualny model pozyskiwania kwalifikacji umożliwia łączenie stabilności i wiarygodności kwalifikacji państwowych z elastycznością rozwiązań rynkowych.

Ramy prawne i instytucjonalne

Fundamentem systemu jest ustawa o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji z 2015 roku. ZSK obejmuje Polską Ramę Kwalifikacji (PRK), Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji (ZRK) oraz mechanizmy zapewniania jakości walidacji i certyfikacji. PRK jest ośmiopoziomowym systemem odniesienia, powiązany z Europejską Ramą Kwalifikacji (ERK) co umożliwia porównywalność kwalifikacji w skali krajowej i europejskiej. ZRK pełni funkcję centralnego, publicznego rejestru kwalifikacji. Choć formalnie stanowi kluczowe narzędzie informacyjne i analityczne, w praktyce jego potencjał na poziomie regionalnym Dolnego Śląska jest wciąż słabo znany i niewystarczająco wykorzystywany przez interesariuszy, zarówno przez instytucje jak i pracodawców. Istotnym elementem ZSK jest walidacja efektów uczenia się. Polega na sprawdzeniu, czy osoba ubiegająca się o kwalifikację nabyła wymagane efekty uczenia się, niezależnie od drogi ich zdobycia. Proces ten obejmuje identyfikację, dokumentowanie oraz weryfikację i ocenę umiejętności. Na Dolnym Śląsku stosowane są zróżnicowane metody walidacji, dostosowane do typu kwalifikacji, branży i potrzeb rynku pracy. Są to m.in. analiza portfolio, obserwacja pracy, rozmowy eksperckie oraz egzaminy praktyczne i teoretyczne. Walidacja umożliwia formalne uznanie kompetencji zdobytych poza edukacją szkolną i akademicką. Wzmacnia także ideę uczenia się przez całe życie. Formalnym zakończeniem procesu walidacji jest certyfikacja. Instytucje certyfikujące, działające pod nadzorem jakościowym, wydają certyfikaty zawierające informacje o poziomie PRK i zakresie efektów uczenia się. W 2025 roku na Dolnym Śląsku funkcjonowało jedynie osiem instytucji certyfikujących kwalifikacje rynkowe w ZSK, głównie w sektorach usługowych m.in. beauty, sport, kompetencje cyfrowe; co potwierdza, że system jest obecnie bardziej atrakcyjny dla

sektorów usługowych niż przemysłowych. Ograniczona liczba instytucji certyfikujących oraz brak kwalifikacji technicznych i przemysłowych wskazują na bariery wdrażania ZSK na poziomie regionalnym. Brak instytucji certyfikujących z danej branży jest aktualnym problemem i wyzwaniem włączenia kwalifikacji rynkowych dla Branżowych Centr Umiejętności (BCU) w regionie.

Kluczową rolę w nadawaniu kwalifikacji pełnych na Dolnym Śląsku odgrywa Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu. OKE odpowiada za organizację i standaryzację egzaminów zawodowych oraz wydawanie świadectw i dyplomów państwowych. Egzamin zawodowy, jako egzamin zewnętrzny, zapewnia porównywalność i obiektywizm oceny umiejętności zapisanych w podstawach programowych zawodu. System egzaminów zawodowych jest rozbudowany i obejmuje część pisemną oraz część praktyczną, opartą na próbach pracy o różnym stopniu symulacji. W ostatnich latach liczba zdających egzaminy zawodowe na terenie OKE Wrocław przekraczała 36 tys. rocznie, w ponad 220 różnorodnych kwalifikacjach zawodowych. Potwierdza to skalę i znaczenie tego mechanizmu. Kwalifikacje pełne nadawane przez OKE mają wysoki poziom rozpoznawalności wśród pracodawców i stanowią formalny filar systemu ZSK. Region doświadcza także uznawanie kwalifikacji zdobytych za granicą. Procedury uznawania opierają się na przepisach unijnych i krajowych, a ich przebieg zależy od tego, czy zawód jest regulowany. System umożliwia zarówno administracyjne uznawanie świadectw i dyplomów, jak i nostryfikację wykształcenia wyższego. Procedury te często postrzegane są jako złożone i czasochłonne, zwłaszcza w zawodach regulowanych.

Wnioski

- 1) Mechanizm potwierdzania i nadawania kwalifikacji zawodowych jest spójny instytucjonalnie i prawnie. Stanowi istotny element systemu edukacji i rynku pracy. Posiada solidne podstawy do dalszego rozwoju i może być kluczowym narzędziem wspierającym konkurencyjność regionu oraz mobilność zawodową jego mieszkańców.
- 2) W proces potwierdzania i nadawania kwalifikacji zawodowych zaangażowane są różnorodne instytucje, w tym podmioty certyfikujące, instytucje edukacyjne, ministerstwa właściwe dla danych branż.
- 3) Kwalifikacje pełne nadawane przez OKE Wrocław stanowią stabilny fundament systemu. Obowiązujące procedury umożliwiają obiektywną i rzetelną ocenę efektów uczenia się.
- 4) W regionie wykorzystywane są różne metody walidacji. Skuteczność i rozpoznawalność procedur walidacji zależy od jednolitości standardów oraz kompetencji osób oceniających.
- 5) Potwierdzanie kwalifikacji różni się w zależności od branży oraz rodzaju kwalifikacji. W zawodach regulowanych procedury są sformalizowane prawnie.
- 6) Dynamika zmian gospodarczych powoduje, że niektóre kwalifikacje ulegają dezaktualizacji.
- 7) Nabycie i potwierdzanie kwalifikacji zawodowych zwiększają mobilność zawodową.
- 8) Istotną rolę odgrywają pracodawcy (praktycy) definiujący potrzeby kompetencyjne i wpływający na podmioty certyfikujące oraz uznający certyfikaty na rynku pracy. Zaangażowanie praktyków wpływa na wiarygodność i autentyczność systemu.
- 9) Poziom wiedzy wśród pracodawców na temat systemu kwalifikacji, zarówno kwalifikacji pełnych oraz kwalifikacji rynkowych w ZSK i ich odniesienia do PRK jest niski i niewystarczający.
- 10) Dzięki rozwojowi systemów informacyjnych i funkcjonowaniu publicznych rejestrów kwalifikacji mechanizm potwierdzania kwalifikacji zawodowych jest coraz bardziej przejrzysty, mimo to dla części potencjalnych uczestników procedury pozostają skomplikowane.

11) Osoby korzystające z mechanizmu potwierdzania kwalifikacji postrzegają go jako użyteczne narzędzie rozwoju zawodowego, często wskazują na jego złożoność i czasochłonność.

Mechanizm potwierdzania i nadawania kwalifikacji zawodowych w województwie dolnośląskim opiera się na stabilnych podstawach prawnych i instytucjonalnych, których kluczowym filarem są kwalifikacje pełne nadawane w systemie oświaty i szkolnictwa wyższego. Równolegle funkcjonuje Zintegrowany System Kwalifikacji, który umożliwia formalne potwierdzanie umiejętności nabytych poza edukacją formalną. Na poziomie regionalnym potencjał ZSK pozostaje jednak niewystarczająco wykorzystany. Ograniczona liczba instytucji certyfikujących, koncentracja kwalifikacji rynkowych w sektorach usługowych oraz niska rozpoznawalność ZRK wśród pracodawców osłabiają jego oddziaływanie na rynek pracy. System kwalifikacji ma charakter komplementarny, lecz wymaga wzmocnienia komponentu regionalnego: lepszego powiązania kwalifikacji z inteligentnymi specjalizacjami regionu, większego zaangażowania pracodawców oraz aktywnej roli samorządu województwa w animowaniu i koordynowaniu interesariuszy. Działania te mogą znacząco zwiększyć skuteczność systemu jako narzędzia polityki rynku pracy i uczenia się przez całe życie.

Rekomendacje

1. Wzmocnienie WZK jako regionalnego koordynatora systemu kwalifikacji.

Wzmocnienie roli WZK jako kluczowego Dolnośląskiego koordynatora regionalnego systemu kwalifikacji poprzez tworzenie stałych, sformalizowanych branżowych grup współpracy pomiędzy sektorem edukacji, rynkiem pracy oraz gospodarką. Grupy te powinny umożliwiać regularną wymianę informacji, identyfikację potrzeb kompetencyjnych oraz wspólne planowanie działań w zakresie rozwoju kwalifikacji, walidacji i certyfikacji. Powinny mieć trwały charakter i osadzenie w strukturach instytucjonalnych regionu.

2. Ukierunkowanie rozwoju kwalifikacji na regionalne inteligentne specjalizacje.

Zaleca się konsekwentne ukierunkowanie rozwoju kwalifikacji zawodowych i rynkowych na regionalne inteligentne specjalizacje, w szczególności w obszarach przemysłu, logistyki, IT, zielonej transformacji oraz nowoczesnych usług. Wspieranie tworzenia nowych kwalifikacji oraz aktualizacji istniejących w sposób odpowiadający strategicznym kierunkom rozwoju regionu i zapotrzebowaniu przedsiębiorstw działających w tych sektorach.

3. Wykorzystanie danych Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji (ZRK).

Rekomenduje się systematyczne wykorzystywanie danych zgromadzonych w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji jako narzędzia analitycznego w planowaniu i monitorowaniu regionalnych polityk rozwoju kompetencji. Analiza struktury kwalifikacji, ich poziomów PRK oraz zapotrzebowania na określone kompetencje powinna stanowić podstawę do podejmowania decyzji dotyczących wsparcia finansowego, edukacyjnego i instytucjonalnego.

4. Stymulowanie rozwoju kwalifikacji rynkowych w sektorach technicznych i przemysłowych.

Zaleca się aktywne stymulowanie rozwoju kwalifikacji rynkowych w sektorach technicznych i przemysłowych istotnych dla gospodarki Dolnego Śląska. W szczególności w branżach:

motoryzacyjnej, elektromobilności, automatyki przemysłowej, mechatroniki, logistyki oraz przemysłu chemicznego i materiałowego. Działania te powinny koncentrować się na uzupełnianiu luk certyfikacyjnych oraz potwierdzaniu kompetencji praktycznych pracowników.

5. Zapewnienie wsparcia instytucjonalnego dla instytucji certyfikujących.

Rekomenduje się stworzenie systemu wsparcia instytucjonalnego dla dolnośląskich podmiotów zainteresowanych pełnieniem funkcji instytucji certyfikujących, tj. izby gospodarcze, klastry, organizacje branżowe. Wsparcie to powinno obejmować doradztwo, szkolenia, pomoc proceduralną oraz ułatwienia organizacyjne, co zwiększy dostępność certyfikacji i podniesie jakość procesu.

6. Upowszechnianie walidacji efektów uczenia się.

Zaleca się szerokie upowszechnianie walidacji efektów uczenia się jako narzędzia uznawania kompetencji osób dorosłych, w tym osób zmieniających zawód, pracowników z doświadczeniem nieformalnym oraz migrantom. Walidacja powinna być promowana jako realna ścieżka potwierdzania kompetencji zdobytych poza systemem formalnej edukacji, zwiększająca mobilność zawodową i szanse na rynku pracy.

7. Zacieśnianie współpracy szkół zawodowych z pracodawcami.

Rekomenduje się zacieśnianie współpracy szkół prowadzących kształcenie zawodowe z pracodawcami w celu lepszego odwzorowania rzeczywistych procesów pracy w egzaminach zawodowych. Współpraca ta powinna obejmować udział pracodawców w tworzeniu zadań egzaminacyjnych, organizację egzaminów w warunkach zbliżonych do środowiska pracy oraz konsultowanie efektów kształcenia. Wzmocnienie komunikacji z pracodawcami, dotyczącej powiązania kwalifikacji pełnych z poziomami PRK. Należy podkreślać praktyczne znaczenie poziomów PRK dla oceny kompetencji pracowników, rekrutacji oraz planowania rozwoju zawodowego.

8. Zapewnienie stabilności i czytelności systemu egzaminacyjnego.

Rekomenduje się zapewnienie stabilności i przewidywalności systemu egzaminacyjnego poprzez ograniczanie częstych zmian w przepisach i wymaganiach egzaminacyjnych oraz utrzymania spójnej, transparentnej komunikacji z interesariuszami systemu. Stabilny system sprzyja zaufaniu, planowaniu kształcenia oraz skutecznemu przygotowaniu kandydatów do egzaminów.

9. Zwiększenie świadomości interesariuszy systemu kwalifikacji.

Rekomenduje się zwiększenie świadomości pracodawców, doradców zawodowych i instytucji rynku pracy w zakresie funkcjonowania systemu kwalifikacji poprzez działania informacyjne, organizację szkoleń branżowych oraz ścisłą współpracę interesariuszy. Działania te powinny mieć charakter systemowy i długofalowy.

10. Rozwój regionalnych punktów informacji o kwalifikacjach.

Rekomenduje się rozwój regionalnych punktów informacji o kwalifikacjach, zapewniających kompleksowy dostęp do wiedzy o egzaminach zawodowych, kwalifikacjach rynkowych, procedurach walidacji oraz uznawania kwalifikacji zdobytych za granicą lub w ramach uczenia się przez całe życie. Punkty te powinny pełnić funkcję doradczą i informacyjną dla mieszkańców regionu.

11. Nawiązanie i rozwój współpracy transgranicznej w obszarze systemu kwalifikacji.

Rekomenduje się nawiązywanie i rozwój współpracy transgranicznej poprzez wymianę doświadczeń, wspólne projekty edukacyjne oraz działania na rzecz wzajemnego uznawania kwalifikacji. Współpraca ta może przyczynić się do zwiększenia mobilności zawodowej, lepszego dopasowania kompetencji do potrzeb rynku pracy oraz podniesienia konkurencyjności regionu. Proponuje się tworzenie transgranicznych programów edukacyjnych, kursów oraz szkoleń branżowych, odpowiadających na potrzeby lokalnych rynków pracy, wraz z zachowaniem dziedzictwa kulturowego.

12. Monitorowanie udziału osób z niepełnosprawnościami w systemie kwalifikacji.

Zaleca się wprowadzenie regionalnego monitoringu udziału osób z niepełnosprawnościami w systemie nabywania i potwierdzania kwalifikacji na Dolnym Śląsku. Dane te mogą być wykorzystywane do oceny skuteczności działań oraz ciągłego doskonalenia systemu w kierunku większej inkluzji.

